

Literatūros premija jau įteikta

Jei nebūtų švelninančių aplinkybių, lietuviškoji Chicagos visuomenė susilauktų kaltinamojo akto, kuriam tiktytų premijuoti A. Vaičiulaitis "Italijos vaizdų" teigimas apie dievaitę Kirke:

"Dievaitė, kuriai tarnaitėmis buvo keturios upių ir šaltinių dukterys, priėmė Odisejo jūreivius aname kalne, pavaišino juos sūriu ir medumi, kuris buvo sumaišytas su miežiniais miltais ir vynu, o paskui juos apgirdė ir pavertė paršais, šeiruotais ir kriukšinėiais, "kad savo tėvynę užmirštų" (7 psl.).

Į Chicagos lietuvių rašytojų klubo rengtą balandžio 15 d. premijos įteikimo šventę suėjo gal pora šimtų žmonių. Ir kai po beveik valandą puogusio pavėlavimo prasidėjo iškilmės, nebuvo smagu dalyviui matyti, kad ne trečdalis tuščių vietų aukštesnėje Lindbloomo mokykloje. Tik "švelninančios aplinkybės" — pareiškimai spaudoje dėl šiemetinės premijos ir keli kitų organizacijų parengimai Chicagoje tą pačią dieną — bent iš dalies atleidžia Chicagos lietuvių nuo tokių pat priekaištų, kokius Homeras padarė Odisejos jūreiviams.

Šventei vadovavęs Chicagos rašytojų klubo pirmininkas B. Babrauskas nusakė literatūrinę premijų kelių nuo nepriklausomos Lietuvos valstybinės premijos iki pirmosios tos rūšies premijos Amerikoje. Rašytojų draugijos pirmininkas J. Aistis patiekė vakarų ir rytų sferų literatūrinės kūrybos palyginimą. A. Vaičiulaitį įsai apibūdino kaip vakarų pasaulio lietuviškąjį rašytoją.

Dr. P. Daužvardis linkėjo, kad lietuvių rašytojų tarpe atsirastų plunksna, kuri aprašytų lietuvių kančias pavergtę tėvynėje, jos giriose ir Sibiro tremtyje. Toliau laureatą sveikino Profesorius S-gos vardu prof. Gylis, Lietuvos latvių vietybės ir latvių žurnalistų vardu

Naujas Gynbos Mobilizacijos Komitetas jau pradėjo veikti ir pačioje pradžioje susidūrė su sunkiu klausimu — atlyginimų stabilizacijos valdybos sudarymu ir jos teisių nustatymu. Dabar galutiname šio komiteto sprendimų daryme daugiau dalyvauja pats prezidentas Trumanas: su juo tiesiogiai taria masi, ne vien tik per pirmininką Wilsoną. Minėtu klausimu, dėl atlyginimų stabilizacijos valdybos prezidentas palaikė darbininkų atstovų siūlymus. Pačia-

me komitete darbininkų, ūkininkų ir visuomenės atstovai šiuo klausimu balsavo išvien ir pramonės atstovus nugalėjo. Komitete dabar yra 17 narių: vyriausias gynbos mobilizacijos direktorius ir po keturis atstovus nuo pramonės, ūkininkų, darbininkų ir visuomenės. Paveikles pirmojo eilėje: D. Brooks, žemės ūkio kooperatyvų vadas, šio komiteto pirm. C. Wilsonas, prezidentas Trumanas, CIO pirmin. Philip Murray, CIO automobilų pramonės darb. unijos vadas

Walt. Reuther. Antrojo eilėje: S. Smith, pramonininkas, G. Meany, AFL sekretorius - išdininkas, W. H. Davis, advokatas iš New Yorko (visuomenės atst.), O. A. Seyferth, JAV Prekybos Rūmų pirm., C. A. Putnam, pramonės atst. Trečiojo eilėje: J. G. Patton, JAV ūkininkų sąjungos pirm., G. H. Mead, popierio fbrikan-tas iš Daytono, P. Porter, advokatas iš Washingtono, H. D. Newsom, ūkininkų atst. iš Indianapolis, M. B. Folsom, prekybininkas iš Rochester, N. Y.

PAGALIAU PAJUDĖJO

Iš Chicagos praneša, kad ALT, Vykd. Komitetas jau labai aktyviai pradėjo veikti lietuvių bendruomeniško susiorganizavimo reikalui. Šiomis dienomis buvo visa eilė posėdžių, po kurių sudarytas

organizacinis lietuvių bendruomenės komitetas iš keturių asmenų: A. Lapinsko, K. Kleivos, J. Vilkaičio ir K. Žalkausko. Be to, Taryba pereiną sekmadienį delegavo savo pirmininką L. Šimutį į New Yorką, dalyvauti rytinių vals. tremtinių atstovų suvažiavime.

Iš New Yorko praneša, kad tame suvažiavime dalyvavo 83 atstovai iš 24 vietovių. Tarybos pirmininkas tenai pranešė, kad po ilgų svarstymų Taryba nusistatė bendruomeninio susiorganizavimo pagrindą imti Vli-ko pasiūlytąjį statutą. Tas nutarimas tremtinių atstovų entu-

ziastingai sutiktas. Kaip žinoma, pradžioje bendruomeninio organizavimosi mintis Tarybos viršūnėse buvo priimta visai nepalankiai, nurodant, kad numatyti organizavimosi pagrindai tepritaikomi stovyklose. Pereitą rudenį vargais negalais prieita prie kompromisinio siūlymo, kurį besvarstant pirma prieita bent prie principinio nutarimo, jog tai neatmetima idėja, o dabar ir pirmi pagrindai jau geri.

New Yorko sus-mas įsrinko rytinių vals. tremt. draugijų centrinę valdybą, kuri atstovaus šioms organizacijoms, ligi bus galutinai sutvarkytas bendruomeniškas susiorganizavimas. Ją sudaro: A. Saulaitis, (pirm.), V. Alksninis, dr. P. Vileišis, A. Bendorius, P. Viščinis, A. Novickis, A. Keturakis, inž. Jurskis, B. Nemickas, J. Giedraitis ir A. Jasaitis.

— Skujeniekas, tėvų marijonų provincijolas kun. Jancius, Illinois tremtinių bendruomenės v-bos pirm. Gaučys ir kt.

Iš Liet. rašytojų d-jos pirmininko J. Aisčio priėmęs premijavimo aktą ir 500 dol. premiją dalyvius prabilo ir pats šventės kaltininkas Antanas Vaičiulaitis. Jis kalbėjo apie kūrejo uždavinius ir dabarties kūrybos sąlygas, išryškindamas mintį, kad nūdienės sąlygose slypi pavojus kūrybiniam genijui likti šviesa, tik sau vienam bešviečiančia. O tai būtų nepataisomas tautinio masto nuostolis.

Po iškilmingo akto buvo koncertas. P. Bičkienė padainavo J. Gruodžio, S. Gailevičiaus, A. Vanagaičio dainų ir keletą operų arijų, J. Bijanskui akompanuojant. K. Gandrimas paskaitė

iš A. Vaičiulaitis premijuotos knygos "Terracina", A. Rūkas deklamavo F. Kiršos ir B. Brazdžionio eilėraščius, J. Jankus perskaitė fragmentą iš savo naujo romano, o J. Aistis kelis naujesnius savo poezijos kūrinius.

Premijos įteikimo iškilminių progą rašytojai, kurių iš kitur buvo mažiau, negu laukta, aptarė savo profesinius reikalus (iškilnių išvakarėse), o po iškilnių dalyvavo Chicagos rašytojų klubo vakarienoje, skirtoje rašytojams pagerbti.

Nauja Rašytojų d-jos valdyba dabar taip atrodo: B. Babrauskas — pirmininkas, V. Ramonas — I vicepirm., P. Gaučys — II vicepirm., A. Baronas — sek., A. Šešplaukis - Tyruo-lis — išdininkas. J. P.

TALKOS PABAIGTUVĖS

Prieš kiek laiko pasibaigė Dirvos skelbtasis jos skaitytojų skaiciui didinti skirtas talkos laikas. Kaip visi atsimena, buvo numatyta, talkos metu pasibaigus, vietoj pabaigtuvių, skirti per tą laiką Dirvą užsisakiusiems naujiems skaitytojams ir talkininkams platintojams visą eilę dovanų. Tų dovanų skaičius ir dydis buvo numatytas priklausomas nuo talkos nuimto "derliaus" didumo.

Patikrinus tą derlių, paaiškėjo, kad per taikos metų Dirva susilaukė keturių šimtų penkių dešimčių devynių naujų skaitytojų.

Kadangi tačiau dalis jų tuo tarpu įmokėjo ne visą metinę prenumeratą, o tik jos dalį, tai talkos taisyklėse numatytų dovaninių taškų išleista mažiau. Už kiekvieną faktiškai įmokėtą dolerį buvo išduodamas ketvirtadalis taško. Nors ir tie naujieji skaitytojai užsisakė Dirvą, nemanydami trumpą laiką ją prenumeruoti (daugumas prenumeratą jau pratęsė), bet jei kas talkos metu mokėjo nepilną metinę penuratos kainą, tas negavo ir pilno taško.

Tokių būdu pilnų dovaninių taškų išleista mažiau, negu pirma minėtas naujų skaitytojų skaičius, būtent —

trys šimtai keturios dešimtys trys pilni taškai.

Tiek taškų yra išleista skaitytojams, tiek pat ir platintojams. Skaitytojas gavo numerį su raide S, o platintojas — tokį patį numerį su raide P. Kas pats tuo metu užsisakė Dirvą, tas gavo numerį su S ir su P.

Kai kurie numeriai yra padalinoti dviem, trimis ar net

keturiems skaitytojams bei platintojams, tokiems, kurie sumokėjo tik po metinės prenumeratos dalį.

Pagal dovanų skirstymo taisyklę, atsižvelgiant išduotųjų taškų skaičiaus, (343), laimėjimo būdu turėjo būti paskirta

15 dovanų po \$10 vertės.

Tai ir buvo padaryta šeštadienį, balandžio 14 dieną, pasikvietus liudininkais senų ir naujų (bet prieštalkinių, į dovanas nepretenduojančių) skaitytojų atstovus ir laimės traukėju — jauną pradedantį skaitytoją, dar nesavarankišką prenumeratorių.

Augščiau matomose paveiksluose regima visa to įvykio eiga:

Pirmame paveiksle — dovanų lėmimo dalyviai po laimės traukimo. Sėdi: Iz. Samas, R. Sakalas, P. J. Žiūrys. Stovi: J. Čiurberkis, red. V. Rastenis, dr. D. Degesys ir Ed. Karnėnas. Nematyti red. B. Gaidžiūno, kuriame tek. stovėti kitoje foto aparato pusėje...

žemiau pats dovanų laimėjimo traukimas:

1. P. J. Žiūrys laiko maišiuoką su visais 343 numeriais, iš kurių jaunas skaitytojas — Romualdas Sakalas — traukia laimintį numerį.

2. Iz. Samas laiko kitą maišiuoką su raidėmis S ir P, o R. Sakalas traukia vieną iš tų raidžių ir tuo nulemia, ar skaitytojo ar platintojo ištrauktasis numeris laimi dovaną.

3. R. Sakalas praneša redaktoriui, koks numeris ir kokia raidė ištraukta. Tai tuojau įrašoma į knygą, kurioje surašyti visi talkos dovaninių taškų savininkai.

Kas laimėjo?

Čia paduodame numerius tokia eile, kaip jie buvo ištraukti:

S 1 — Janina Cieškień iš Clevelando ir Antanas Vaitkus iš Chicagos, po pusę dovanos (po 5 dolerius);

S 63 — Andrius Keturakis iš Bostono;

S 62 — Vytautas Orentas iš Bostono;

P 33 — Antanas Sodaitis iš Maspeth, N. Y., Dirvos atstovas New Yorke;

P 48 — A. Kabašinskas iš Clevelando ir Jonas Merkys iš Hartfordo (Conn.), per pusę; abu užsisakę patys, tad laimėjo dovaną platintojo tašku;

S 45 — Juozas Kudirka iš Baltimorės;

P 146 — L. Bulgarauskas iš Detroito, Dirvos atstovas;

S 17 — Henr. Šaulys iš Collinsville, Illinois;

P 340 — Antanas Vilkaitis iš Clevelando;

S 242 — Lukošius Petras iš Anglijos (Surrey);

P 8 — B. Petrauskas iš Detroito, užsakęs Dirvą į Australiją ir laimėjęs dovaną platintojo tašku;

P 214 — L. Andriekus iš Kennebunk Port, Maine, tris ketvirčius dovanos (užsakęs Dirvą J. Girniui, Dorchester, Mass.) ir B. Brazdžionis, ketvirtį dovanos, buv. Dirvos atstovas Anglijoje.

S 12 — Eug. Bertulienė iš Los Angeles, Cal., tris ketvirčius dovanos (\$7.50) ir J. Pyragius iš Australijos (Adelaide), ketvirtį dovanos (\$2.50);

S 117 — Naujokas Andrius iš Rochester, N. Y.

P 125 — Z. V. Rekašius iš Binghamton, N. Y. užsakęs Dir-

Ernestas Bevinas,

prieš kelias savaites pasitraukęs iš Anglijos užsienių reikalų ministerio pareigų, pereiną šeštadienį, balandžio 14 dieną mirė nuo širdies smūgio. Jis buvo 70 metų amžiaus. Užsienių reikalų ministerio pareigas ėjo nuo 1945 metų, kada, Potsdame vykstant garsiajai konferencijai, kur dalyvavo Trumanas, Churchillis ir Stalinas, Anglijoje rinkimus laimėjo darbiečiai.

Tada daugumai atrodė, jog Bevinui, socialistui, stojus prie užsienių politikos vairo vietoj konservatoriaus Edeno, Anglija bus dar draugiškesnė Maskvai, negu buvo ligi tol. Bet greit paaiškėjo, kad Bevinas nesilaiko tada jo paties partijos kolegos prof. Laski skelbtų idėjų ir yra atsparus Maskvos klaidoms, tame atsparume net drąsesnis, kaip jo pirmtakas konservatorius. Ir Lietuvos prolema Anglijos politikoje neatsidūrė blogesnėje padėtyje dėl to pasikeitimo, o beveik net pagerėjo.

TRAGINGAI MIRĖ Suvalkų sutart. dalyvis

Washingtonė pasikūrė lenkų egziliinės vyriausybės atstovas, lenkų diplomatas Julius Łukasiewicz, kuris 1920 m. spalio 7 dieną Suvalkuose, kaip Lenkijos delegacijos narys, pasirašė Lietuvos Lenkijos taikos sutartį, kur kitą dieną lenkų buvo sulaužyta.

Pabaltijo Konsulai Prancūzijos prezidento priėmė

Prancūzijos prezidento Vincent Auriol lankymosi Amerikoje proga balandžio 3 d. New Yorko viešbutyje Waldorf - Astoria buvo suruostas pokylis, į kurį kvietimai buvo siunčiami Prancūzijos prezidento ir ponios Auriol vardu. Buvo kviešti ir dalyvavo Lietuvos generalinis konsulas J. Budrys ir Estijos konsulas J. Kaiv su žmonomis. Visi svečiai individualiai buvo pristatyti prezidentui, ministrai Schumanui ir ambasadoriui Bonet su poniom.

va V. Grigaliūnui, ten pat.

Visus laimėjusius prašome atsiliepti, kuriuo būdu jie nori savo laimėjimu pasinaudoti: iš anksto buvo skelbiama, kad šie laimėjimai yra Amerikoje gaunamomis knygomis arba pinigais. Todėl ir prašom nurodyti, ar ir kokių knygų laimėtojas pageidauja gauti (galima, pav., ir Dirvos prenumeratą pratęsti), ar pageidautų gauti tiesiog čekį.

Šia proga Dirva nuoširdžiai dėkoja visiems talkininkams — platintojams ir patiems skaitytojams, padidinusiems Dirvos plotą, taip pat ir ir šių pabaigtuvių dalyviams.

šampana?

SIMTANUOSIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis Amerikoje

Vyt. Alantas

Pakrantis reikalauja literatūros premijos

Patyres iš spaudos, kad Lietuvių Rašytojų Draugijos premija šiais metais paskirta Vaičiulaičiui už Italijos Vaizdus, išleistus 1949 metais, Jonas Pakrantis labai nudžiugo, tačiau po keleto akimirkų jo džiaugsmas virto pasipiktinimu: jis staiga pasijuto apgautas. Jonas Pakrantis nepretendavo į profesionalus rašytojus, tačiau nuo plunksnos pagundė atsakyti negalėjo. Būdamas Lietuvoje, jis parašydavo vieną kitą straipsnį į laikraščius, kartais per radiją pabėrėdavo pozityvių minčių klausytojams. Savo gyvenime jam net ir į galvą nebuvo atėjusi mintis pretenduoti į kažin ką panašaus, kaip kad literatūros premija, tačiau po šių metų premijos paskyrimo jo nuomonė staiga pasikeitė.

Jis pasirašė po savo knygynėlių ir ištraukė nedidelę, 1937 metais išleistą knygutę, teisingai sakant, maždaug šimto puslapių brošiūrą, pavadintą Kelionė po Vakarų. Mat tais metais jis kaip tik laimingai susituokė su savo dabartine žmona Birute, ir jie nutarė, savo santaupas sudėję į vieną bendrą piniginę, medaus mėnesį praleisti užsienyje. Kad jį išpūdiuot ir šeimyninės laimės akimirkų prisiminimai neūtų ateinančioms kartoms, Pakrantis išvažiavęs susitarė su vienu dienraščiu spausdinti savo pastabas atkarpoje ir pasakui, jei galima, išleisti jas atskiru leidiniu. Sugrįžęs iš kelionės, jis leidyklai primokėjo vieną kitą litą, ir ji atspaudė jo knygos 300 egzempliorių. Apie 50 egz. buvo išparduota, o visus kitus jis laikė susikrovęs savo kambarielyje ir gan dažnai dalino juos savo ir savo žmonos draugams bei pažįstamiems. Bėgdamas iš Lietuvos, Pakrantis keletą egzempliorių pasi-

mė, o apie 100 brošiūrų dar liko kaip grobis bolševikams.

Perskačius žinią apie šių metų literatūros premijos paskyrimą, Pakrantis toptelėjo į galvą mintis, kad jis Lietuvių Rašytojų Draugijos valdybos kaip ir buvo apėltas. Jei premija skiriama ir už kelionių aprašymus, tai kodėl nebuvo paskelbta spaudoje kad ir kiti galėtų dalyvauti? Jis buvo skaitęs Italijos Vaizdus, bet jam nė į galvą nebuvo atėjusi mintis, kad tai yra grožinė literatūra. Jis pažūrėjo į tuos vaizdus kaip į turistų kelionės įspūdžius, parašytus stipriai pasinaudojant bedekeriu. Jei nori duoti aprašomosios vietovės keletą praeities bruožų, reikia žvilgtelėti į savo kelionės vadožius arba šneketėli su praeinančia pro šalį bobute, o dar geriau seniu. Jei sugebėsi pasinaudoti tokiomis šnektomis, tavo išpūdiuot pasidarys spalvingesni ir įgis vietinio kolorito.

Kaip tik tokiais metodais ir naudojosi Jonas Pakrantis, rašydamas savo išpūdiuot dienraščiu. Jis visai nenorėjo kelti klausimo, ar jo išpūdiuotai geresni ar blogesni už Vaičiulaičio: tai buvo ne jo, o juro komisijos dalykas, bet visai pagrįstai kėlė dalyvavimo konkurse klausimą. Jei premija skiriama už kelionių aprašymus, tai ir jis, Jonas Pakrantis, turėjo teisės dalyvauti konkurse, juo labiau, kad juro komisija paskyrė premiją už knygą, išleistą 1949 metais. Kad Pakrantis knyga pasirodė 1938 metais, tai juk esminio skirtumo nesudarė.

Ilgai negalvodamas, Jonas Pakrantis sėdo ir parašė Lietuvių Rašytojų Draugijos pirmininkui tokio turinio laišką:

Pone Pirmininke,

Man labai malonu patirti,

kad Rašytojų Draugija savo premijų skirstymo skalę, taip sakant, išplėtė ir suteikė progos didesniams plunksnos darbuotojų skaičiui dalyvauti rungtynėse dėl laurų vainiko kasmet. Pirmą, kiek man žinoma, kelionių aprašymai nebuvo įtraukti į premijuotinų veikalų sąrašą, o iš šių metų premijos paskyrimo fakto paaiškėjo, kad Rašytojų Draugija savo nuomonę radikalai pakeitė. Tai yra visai sveikintinas dalykas, nes juo didesniams plunksnos darbuotojų skaičiui prieš akis mirgės galimybė laimėti premiją be abejojimo, juo jų energija bei sugebėjimai pasireikš platesniu mastu. Mano nuostabiausias pagėdavimas būtų tas, kad Rašytojų Draugija nesustotų tik ant kelionės išpūdiuot rašytojų, bet premijas imtų skirstyti ir agronomams, architektams ir taip jau visiems profesionalams, kurie turi šokių ar kitokių ryšių su plunksna. Sakysime, jei neklustu, šiemet yra išleistas garbatus ir išsamus Lietuvos miškininkų almanachas. Mano nuomone, jis turėtų būti įtrauktas į premijuotinų veikalų sąrašą, jei ne šiais, tai kitais metais.

Kalbant apie šių metų premijos paskyrimą, aš reikalauju dabartinį juro komisijos sprendimą atšaukti ir aiškiai paskelbti spaudoje, kad konkurse turi teisės dalyvauti visi kelionių išpūdiuot autoriai. To reikalauju teisiškai ir Rašytojų Draugijos autoritetas. Bet kuriame konkurse pirmoji sąlyga — beašikumas. Vaičiulaičio su savo Italijos Vaizdais net nė vieno konkurento neturėjo! Koks čia konkursas?

Prie šio savo laiško aš pridėjau savo kelionės išpūdiuot knygutę, kad Rašytojų Draugijos valdyba galėtų įsitikinti, jog panašios literatūros autorių ir daugiau esame tremtyje.

Pasakoja adv. J. Smetona

Prieš porą savaičių Dirvoje esame pranešę, kad Julius Smetona, išlaikęs valstybinius egzaminus, gavo advokato praktikos teises. Tą mūsų paskelbtą žinutę, kaip pirmą atsitikimą naujųjų ateivių tarpe, pakartojė beveik visi Amerikos lietuvių laikraščiai.

Mums parūpo plačiau išgirsti, kaip naujasis advokatas to tikslu pasiekė, nes tuo klausimu susidomėjo ir daugelis tremtinių teisininkų, kurie šandien priversti dirbti jiems visai svetimus darbus.

— Mano tėvas, prezidentas A. Smetona, atkeliavęs į šį kraštą, man ir visiems kalbėdavo, kad norint kiek plačiau čia prasimušti, reikia gerai išmokti anglų kalbos, — pradėjo pasakoti Julius Smetona. — Man rūpėjo ir anglų kalba, bet rūpėjo ir profesinis darbas. Bet tai pasiekti reikėjo sugaišti eilę metų. Čia atvažiavęs ir nė žodžio nemokėdamas anglų kalbos, pirmiausia visą dėmesį šalia darbo fabrike, i sutelkiau anglų kalbai. Iki 1946 metų jau buvau tiek pasivargęs, kad galėjau stoti į universitetą. Įstojau į pirmą kursą. Pradžioje buvo sunku, bet palaengva varius pirmyn ir 1949 metų pavasarį baigiau, gaudamas teisininko laipsnį. Studijos nebuvo normalios. Naktimis dirbdavau fabrike, kad uždirbtų sau ir šeimai pragyvenimui, o dieną, kiek numigęs, skū-

bėjau į universitetą.

Čia įsiterpiu paklausti:

— Kokį darbą dirbot fabrike?

— Įvairiausiai, — atsako. — Pradžioje teko valyti mašinas, o vėliau išmokau jas valdyti. Dabar, nors ir esu jau advokatas, tebedirbu tame pačiame fabrike. Man patikėtas dabar čia kiek skirtingas darbas, bet apie tai pakalbėsime vėliau.

Vėl grįžome prie pradėtos temos ir Julius Smetona pasakojo:

— Čionykščiuose teisės fakultetuose mokslas einamas visiškai skirtingai, negu Europoje. Čia visas mokymas paremtas seminarais. Ir tie seminarai čia paruošia siaurą specialistą, žymiai geresnį, negu Europoje. Iš Amerikos universiteto, baigus teisės mokslus, galima eiti tiesiai į praktiką. Tuo tarpu Lietuvoje ir kitose Europos valstybėse dar reikia atlikti ilgesnę praktiką, kad galėtum savarankiškai dirbti.

— Anglų kraštų teisės pa-
pročiai taip pat nieko bendra neturi su Europos teisės papročiais. Europos teisė išaugo iš romėnų teisės ir ten laikoma teisės pagrindu. Čia, Amerikoje, romėnų teisės gali visai nesimokyti.

— Europos universitetuose teisininkai didelį dėmesį kreipia į tarptautinę ir viešąją teisę, teisės enciklopediją. Tuo tarpu čia viskas pritaikyta smulkiam specialistui. Čia studentų metu studentai daugiausia užimti teismo sprendimų nagrinėjimais, įvairių sutarčių rašymais, dokumentų sudarymais ir kita.

— Įdomu patirti, ar mokslas brangiai kaštuoja, — dar pasiteiravau.

— Čia, norint įsigyti teisininko laipsnį, reikia būti išklauius ir išlaikius egzaminus už 80 semestrinių valandų. Kai aš pradėjau studijuoti, semestrinė valanda studentui kaštavo \$12.50, o dabar kaštuojanti jau \$19.00. Prie to dar reikia pridėti knygas ir dėl studijų praleistą darbą fabrike.

— Ar Clevelando teisių fakultetas yra žinomiausių šios

mokslo šakos universitetų tarpe?

— Amerikoje žinomiausi teisės skyriai yra Yale ir Harvard universitetuose. Clevelando teisių skyrius nėra didelis, bet mokslo gerai pastatytas.

— Kiek žinau, Jūs teisės mokslus esate baigęs Lietuvoje o taip pat ir Prancūzijoje. Ar Jums, čia studijuojant ir siekiant advokato teisių, nebuvo suteikta lengvatų?

— Ne. Jei būčiau gerai mokėjęs anglų kalbą, kai čia pradėjau studijuoti, gal ir lengvatų būčiau gavęs. Bet, norėdamas geriau išmokti anglų kalbą ir šio krašto teisės dvasią geriau suprasti, pradėjau nuo pirmojo kurso. Nors tas man daugiau kašavo, bet to nesigailiu. Įsigijau daugiau reikalingų žinių.

— Ką dabar pradėsit dirbti? — Kol kas tebedirbu Thomson Products fabrike. Tiesa, čia mano darbas dabar žymiai skiriasi nuo pirmo dirbo darbo. Dabar man pavesta rūpintis darbininkų politiniu švietimu. Tą darbą dirbu nuo praėjusių metų gegužės mėnesio. Savo fabrike ir kitur skaitau specialias paskaitas daugiausia apie komunizmą. Su paskaitomis, apie savo fabriką, man teko būti mažiausia dar trisdešimtvej-

viety. Greta šio darbo pradėsiu verstis ir advokato praktika. Tikiuosi, kad įgytu mokslu ir patyrimu galėsiu daug padėti savo tautiečiams, kurie turi nemažai įvairių ir sėdėtingų reikalų.

Julius Smetona yra gimęs 1913 metais Vilniuje. Gimnazijos mokslą ėjo Aušros ir Jėzuitų gimnazijose Kaune. Vytauto Didžiojo universitete teisės mokslą baigė 1935 metais. Baigęs dirbo tame pačiame universitete su prof. Bieleckiu ir prof. K. Šalkauskiu. Nuo 1937 iki 1939 metų teisės mokslo kursą išėjo į Paryžiaus universitetą.

Seniausias ir gražiausias iliustruotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius

A. VANAGAITIS

Kaina metams \$2.00

Susipažinti siunčiamas dovanai.

6755 So. Western Ave.
Chicago 36, Ill.

— Gerbiamoji, nesiginu, esu įkaušęs, bet nebijokite — mes, vokiečiai, darome kvailystes tikrai blaivūs būdami.

— Ne visuomet. Esu girdėjusi, kad daug kas nutarta Miuncheno alaus rūsyje...

— Tai tik jūsų vyro pašaipa! O, tas Miuncheno alus tikriausiai bus buvęs persilpnas. Gerbiamoji, jūsų vyras taip susižavėjęs Vokietija, Švabijos oaze, — pasilikit čia, Konstancoje!

— Čia nesveika aplinka. Argi jūs norėtumėt, kad aš daugiau tokį pat gūžį, kaip jūsų sekretorė?

— O, nepriminkit žmonių, kurie su mumis neturi nė mažiausio reikalo! Aš jus suprantu, gerbiamoji, dėl Dievo meilės, aš nenorėčiau, kad jūsų žavingam kaktui atsitiktų kas nors bloga. Bet jūsų vyrui aš mielai paskirčiau savo vilą ir vyšnių sodą Reishenau'ė... Aš turiu valiutos, svarų, dolerių, juk aš neveltui septinti metai biurgermeisteris. Turiu valti, gražią motorinę valtį... aš turiu ryšių... Gerbiamoji, iš tikro, man šiame krašte visai nebepatinka. Aname krante klimatas esąs daug sveikesnis.

— Tai nedoras fokstrotas, kurį aš girdžiu. Pajieškokite valso.

— Vienos ar anglų?

— Anglų.

— Klausau, anglų, — klusniai atsakė biurgermeisteris ir nulenkę apsaigusią galvą prie radijo aparato, bet kai ponias Rozina norėjo išeiti, jis nutvėrė ją už rankos.

— Atsargiai, — tarė ponias. —

Sekretorė jus pamatys.

— O, toji gyvačiukė! Tegų ji sau eina... Aš nebeoriu nieko apie ją girdėti...

— Jūs greit pasikeičiate, biurgermeisteri.

— Tai priklauso nuo partnerio. Bet jums aš užtikrinu, ši Naujų Metų metų naktis mums abiem nesibaigs prastai.

— Tą aš žinau.

Tai išgirdęs, biurgermeisteris apglėbė Roziną visiškai tvirtai.

Ponias, staiga atsiradus keblioje padėtyje, užčiupo ant rašomojo stalo kažkokį vėšų daiktą ir prispaudė biurgermeisteriui prie kaktos.

— Atvėskite. Jūsų kakta karšta, kaip ugnis.

— Vidurnaktį. Laukite manęs čia! Aš tuoj ateisiu!

— Gerai, o tuomet — nors ir per Reiną.

Vikriu judesiu ponias Rozina išslydo iš biurgermeisterio tvirto apglėbimo ir išbėgo iš kabineto.

Tuo metu dauguma svečių buvo susirinkę kambarielyje su židiniu. Ten buvo sunešti indai su šampanu, iđetu į ledą su vandeniu — laimėms lieti. Romanas Varošas, smarkiai svyrnuodamas, su stikline rankoje, bandė sakyti prakalbą:

— Iš švino liejamos kulkos ir liejamos laimės. Kai kas mano išlieti net abi vienu liejimu. Bet laimingas švinas dar ne švino laimė, ir kartais gauti laimingą kulką geriau, negu tikėtis laimės iš kulkų... ir kadangi Silvestras

ne dieniškas paskutinumas, bet paskutinis dieniškumas, tai pripilsime taurės, kol šiame krante dar taurėjamas pripylimas, nukrėskime praeities dulkių dulkėtą praetį ir su sveikinančio šampano šampanišku sveikinimu pasinerkime į naujosios valstybės valstybinį naujumą, sveikindami ramiojo gyvenimo gyvenimišką ramumą. Silvestras, mūsų fiureris, tegyvuoją!

— Tegyvuoją fiureris! — šaukė svečiai ir viešnios.

Laikrodžio rodyklė artinosi prie dvyliktos. Ant šaltutinio kambario slenkščio pasirodė Rozina. Jos plaukai buvo truputį sutaršyti, lūpos sučiulptos. Ponios dviprasmiškai pasikeitė šypsenais. Sekretorė susirietė savo kedėje, lyg žebenkštė, pasiruošusi šuoliui.

Ponias Rozina pagavo savo vyrą prie bonkų.

— Viskas tvarkoje, einame.

— Palauksim šampano, dar penkios minutės.

— Romanai! Aš lauksiu lygiai tris minutes. Tada aš važiuosiu viena, arba su...

— Maestro, laikas prie šampano, — ragino karingoji uniforma. Kol at-
raizgysime vienas, bus ir dvylikta.

— Vieną momentą, aš turiu sugalvojęs kai ką specialaus, — sušuko maestro, išlenkė stiklinę, nusilenkė svečiams, parpuolė ant visų keturių, greit vėl pašoko, sužaksėjo ir, plačiai atspyręs duris, atsimušdamas į abi staktas, išsivirduliuo koridorium, kur su dideliu triukšmu įsivertė į tualetu kambarį.

Kvatojimo griausmas sudrebino

kambarį. Senai švabai nebuvo turėję progos taip gardžiai pasijuokti.

— Na, tai ir pilnas tas didysis paryzietis! — su panieka tarė karingoji uniforma.

— Pripilkime jį iki sąmonės netekimo ir nupiešim jam ūsus su apsvilintu kamščiu, — kažkas pasiūlė.

— Manding, šianakt jis įsigys dar kai ką ir daugiau, negu ūsus, — juokėsi komendantas.

— Kur biurgermeisteris? — kažkas paklausė.

— Netrukdykim jam, — tarė uosto komendantas, reikšmingai primerkdamas akį.

— Taip visuomet esti tiems šiaurės snukiams. Švabijoje juos pamoko.

— Vyručiai! Prie šampano!

Ponias Rozina sėdėjo japoniškame paviljone nedidelėj valtėlėj, kuri buvo prikrauta bagažo. Nervingai ir baigščiai ji klausėsi šūkavimo ir juokų, sklindančių iš vilos. Paskui ji smarkiai ir ryžtingai stvėrėsi už irklų.

— Rozina, kur tu esi? — praskambėjo Romano Varošo balsas ir užsidedė žiebtuvėlis.

— Čia, čia! — apygarsiai sušnibždėjo Rozina, matydamas, kad Romanas šoka į motorinę valtį, buvnsią šalia.

Kelis kartus sutraškėjo metalas, ir tapytojas vikriai perlipo į valtį pas žmoną.

— Dėl viso ko pagadinau motorą, — tarė jis ir padavė žmonai kažkokį didelį daiktą.

— Laikyk.

— Kas čia?

— Mūsų paveikslas. Nepaliksiu gi jo tiems kvašiams. Be to, jis tokiuose gražiuose rėmuose.

— Jis tvirtai pasistūmėjo nuo liepto, ir valtis išliaužė toli į Reiną.

Viloej sutratėjo garsi šampano kamščių papliaupa. "Hoch! Heil!", juoko ir džiūgavimų banga. Tada ten giedojo "Deutschland, Deutschland ueber alles!".

— Leisk mane prie irklų. Tyliau — tarė Romanas, ir iš visų jėgų smarkiai patraukęs irklais nuvarė lengvą valtėlę į Šveicarijos krantą.

— Kur ponias Rozina? — klausė biurgermeisteris, įbėgęs į salę su židiniu.

Vienintelis atsakymas buvo begėdiško juoko banga.

— Drauguži, kas gi tave taip užantspaudavo? — kvatojo uosto komendantas.

Biurgermeisteris nieko nesuprasdamas tik išskėtė rankas.

Įbėgo kambarinė.

— Pone biurgermeisteri! — šaukė ji kvapo neatgaudama: — Valčių paviljonas atlaužtas ir mažosios valtys nebėra!

Biurgermeisteris pasiviro. Akyse, kurios išvirto apvalios, kaip kaštonai, atspindėjo visiškas apstulbimas.

Uniformuotoji sekretorė pakėlė prie jo veidrodėlį.

Ant biurgermeisterio kaktos buvo aiškiai atspausstas antspaudas — su kablakryžiu naguose, tas pats, kurį liaudis vadindavo "špasfogeliu".

(Pabaiga)

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraštis

30.1.1945. NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAI

Redaguoja: Jonas LEONAS

37)

LIETUVOS KULTŪROS GOLGOTA pirmosios bolševikų okupacijos metais

Dr. Kęstutis Kernuvis

(Tęsinys)

IV.

MUZIEJINIO IR TYRYBINIO DARBO NUTRUKIMAS

Kitas visiškai rimtai numatytas, pradėtas ir vykdomas, bet bolševikinės santvarkos ir vėlybesnio saugliavimo visiškai niekais paverstas muziejinis darbas buvo dvaruose išlikusių kultūrinių turtų registracija. Iniciatyva tam darbui išėjo iš Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus vadovybės. Mat, ji turėjo žinių, kad daugelyje Lietuvos buvusių dvarų centrų dar esama išlikusių vertingo meninio ir kultūrinio turto. Bolševikų okupacijos pirmaisiais metais numatytoji įvydyti radikali žemės valdymo reforma, kitaip sakant, žemės nusavinimas ir jos valdymo pavidimas menko išsilavinimo dvarų komisarams ar kuriems kitiems bolševikų pastatytiems asmenims, grėšė visiškai išnaikinti tuos užsilikusius dvarų inventorių. Praktiškai Lietuvos dvarų turto registracija ir apsaugos organizavimas buvo pavestas Lietuvos paminklų konservatoriui. Tuo reikalu paskubomis buvo išleisti reikalingi įstatymai, įsakymai ir taisyklės, paruoštos instrukcijos ir suorganizuotos reikalingos brigados. Kaip pamatysime, ir šis iš esmės labai svarbus Lietuvos kultūros paminklų apsaugos ir globos darbas bolševikų saulės buvo visiškai sukompromituotas ir paverstas kone parodija.

Tam gana didelio masto darbui Lietuvos kultūros ir paminklams apsaugoti nuo sunaikinimo Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus vadovybė gavo liaudies vyriausybės Švietimo Ministerijos sutikimą ir reikalingus kreditus. Dvarų kultūrinio ir meninio turto registratoriais buvo pasirinkti nusimanę žmonės dailininkai, kaip: A. Žmuidzinavičius, Žikaras, Mackevičius, Bičiūnas (vėliau išvežtas į Rusiją), Puzinas, Kairiūkštis, Vaičius, Macutkevičius, Lechavičiūtė - Kuprevičienė ir kiti. Už registracijos darbą dailininkams buvo nustatytas 15 rb. diennis atlyginimas, apmokamos keičionės ir kitos išlaidos. Visa Lietuvos teritorija buvo padalinta atskirais rajonais, į kuriuos paprastai buvo siunčiami viena registratorių grupė. Prieš išvykstant registruoti buvo smulkiai išsiaiškintas registracijos objektas, įteiktos specialios instrukcijos su reikalingais nurodymais, registratoriai apdūpinti reikalingais įgaliojimais, registracijos knygomis ir kitomis reikalingomis priemonėmis. Per visą registracijos laiką buvo apilankyta daugiau kaip 500 Lietuvos stambesniųjų ūkių.

Deja, jau nuo pat pirmųjų registracijos dienų pasirodė negalimų sunkumų. Visi didesnieji dvarų centrai jau buvo užimti raudonosios armijos karių, daugelyje dvarų jau valdė darbininkų komitetai ir komisariatai, kurie dalį meninio ir kultūrinio inventoriaus buvo sunaudoję įvairiems praktiniams reikalams. Ypačiai darbas nebuvo įmanomas tuose dvaruose, kuriuose buvo apsigyvenę raudonosios armijos daliniai. Tų dalinių vadovybė, ypačiai politiniai komisariatai, visiškai nesiskaitė su esamųjų kultūros paminklų apsaugos įstatymu ir dvarų kultūrinius bei meninius daiktus naudojo savo dalinių reikalams, ypačia raudoniesiems kempeliams įrengti. Nemaža to turto atsidūrė ir raudonarmiečių vadovybės privačiuose butuose.

Kokie buvo daromi raudonarmiečių ir kitų komunistinių organizacijų sunkumai dvarų kultūriniais ir meniniais turtais su-registruoti bei paimti į valstybės apsaugą, apie tai jau buvo plačiai rašyta. Šia proga ne pro šolį tik pažymėti, kad iš pradžių ir liaudies vyriausybės į dvarų kultūrinio ir meninio turto apsaugą ir globą žiūrėjo gana rimtai ir iš to tikėjosi konkrečios naudos. Tuo reikalu Švietimo Ministerija buvo 1940 m. rugpjūčio 16 d. išsiuntinėjusi specialų šitokio turinio aplinkraštį:

Lietuvos Respublika, Švietimo ministerija, 1940 m. rugpjūčio mėn. 16 d., aplinkraštis Nr. 673. Visų Švietimo Ministerijos įstaigų vadovybėms.

Vykdamas žemės reforma ir skirstant dvarus dažnai bei priežiūros ir globos lieka įvairūs kultūrinės reikšmės turį daiktai: paveiks-lai, skulptūros, senoviški baldai, knygos ir kt. Pagal veikiantį "Kultūros paminklų apsaugos įstatymą" minėti panašūs daiktai turi būti pa-imami valstybės globon. Todėl prašau Švietimo Ministerijos įstaigų vadovybės ir tarnautojų, patyrus apie tokių daiktų buvimą jų gyvenamoje apylinkėje, tuojau raštu informuoti apie tai Kultūros Reikalų Departamentą. Pranešti reikia ir tuo atveju, kada daiktai tebėra jų savininko žinioje, bet, pranešę jo nuomone, jiems gresia pavojus sugesti ar dingti.

J. Juozgda, Generalinis Sekretorius.

Kiek iš to aplinkraščio buvo konkrečios naudos, abejoti visiškai netenka. Mat, tokios vietose, kuriose jau šeimininkavo raudonarmiečiai arba kitos bolševikinės santvarkos įstaigos, apie tokių dalykų apsaugą jau nebegalėjo būti kalbos. Kultūros Paminklų Apsaugos įstaiga vis dėlto drįso ir šiuo atveju daryti žygių. Norėdama sustabdyti dvarų kultūrinių ir meninių daiktų naikinimą, ji paruošė specialų raštą tada veikusiai žemės ūkio komisijai, prašydama iš tų dvarų, kurie nėra užimami raudonosios armijos reikalams, kultūrinių ir meninių daiktų neleisti išvežti. Į tą raštą ji gavo šitokią atsakymą per Švietimo Ministeriją:

LTSR Valstybinė žemės ūkio komisija, žemės Fondo Skyrūs. Kaunas, 1940 m. rugpjūčio mėn. 21 d. Švietimo Ministerijai. j raštą Nr. 21566.

Valstybinė žemės ūkio komisija praneša, kad neleisti išvežti buv. savininkams turtais iš tų dvarų, kurie paimami kariuomenės reikalams, yra neįmanoma. Kariuomenės reikalavimai išvalyti dvarą dažnai būna terminuoti, todėl ir dvarininko turta, o kartų ir muziejinius eksponatus, tenka neatidėliojant iš dvaro išvežti. Todėl ir muziejinių eksponatų suregistravimą reikėtų atlikti kiek galima skubiau. Kitais dvarininkų iškraustymo atsitikimais būtų galima dar

nesuregistruotą turtą uždrausti ir išvežti, bet tuo reikalu prašoma kiekvieno atveju konkrečiai nurodyti vietą.

Komisijos Pirmininkas.

Kas šiame rašte yra rašoma, iš tikrųjų gyvenime vyko visiškai atvirkščiai. Ne dvarininkai vežė iš dvarų savo turtą, bet įvairios bolševikinės organizacijos tiesiog barbariškai būdu dvarus plėšė ir tuštino. Dvarininkai iš dvarų pabėgo dažniausiai pasiėmę tik vieną valizą. Čia per toli nuvestų visų tų nesupratimų ir trukdymų minėjamam registravimui, tačiau pravartu atžymėti, kad tas rimtas ir svarbus darbas buvo paverstas tiesiog chaotišku dalyku. Nei registracijai vykstant, nei ją baigus niekas nežinojo, kas su tais daiktais pasidarė, kieno jie yra nuosavybė, kas pri-valo jais rūpintis, kur juos reikia sugabenti, kadangi tuo reikalu nebuvo jokių aiškių direktyvų ir nuostatų.

Čia mes dar pateiksime kelis oficialius to met dokumentus, iš kurių matyti, su kokiais sunkumais susidūrė vykdomoji Lietuvos dvarų kultūrinių ir meninių daiktų registracija. To darbo trukdymai kilo dėl dviejų svarbiausių priežasčių, būtent:

- dėl raudonarmiečių saugliavimo ir
- dėl anarchinės to meto visuomenės, politinės ir ūkinės padėties.

Kauno Valstybinis Kultūros Muziejus, norėdamas patirti, kaip vyksta Lietuvos dvarų meninio turto registracijos darbas, 1940 m. rugsėjo 30 d. išsiuntinėjo visiems provincijos muziejams specialų raštą, prašydamas informuoti jį apie darbo eigą. Iš visų muziejų buvo gauti panašūs atsakymai. Tad čia mes pateiksime vieną būdingą Telsių "Alkos" muziejaus atsakymą:

žemaičių Senovės Mėgėjų Dr. J. "Alka", Draugijos Valdyba Telsiai, 1940.X.8., Nr. 540. Kauno Valstybiniam Kultūros Muziejui. Į raštą Nr. 665, s. m. rugsėjo 30 d.

Visuose dvaruose, kur tik apsigyveno Raudonosios Armijos daliniai, kultūros paminklų registracija tų dalinių buvo trukdoma, visur buvo draudžiama į apgyventas patalpas įeiti patikrinti, kas yra likę, kokių būklėje yra likę daiktai ar jie turi ar neturi muziejinę vertę. Kai kur dalinių vadai surašinėtojus sutiko gana maloniai, o kai kur ir labai nemaloniai. Apskritai kalbant, visi tokie dvarai yra dabar jau tušti, o visas turas išvežtas. Negalima sakyti, kad išvežtas turas yra patekęs į muziejinių rąkas. Jis yra vartojamas kasdieniniams reikalui, kilmiais yra išskotos raštinės ir kanceliarijos, senoviškais baldais yra apstatyti atskirų asmenų butai ir kambariai.

1. Iš Vilkėnų dvaro rūmų (švėkšnos vls.) yra išvežta, kaip sako žmonės, 16 sunkvežimių daiktų. Tarp išvežtų daiktų aiškiai nustatoma, kad yra ir tikrai vertingų muziejinių dalykų, pvz., odinė širma, už kurią grafienei Platiereinei buvo siūloma Lt. 8.000. Daiktai buvę vežami švėkšnos, Naumiesčio ir kt. pasienio apsaugos bazių raštinėms. karininkų ir kareivių butams apstatyti. Tokias žinias man suteikė Vilkėnų dvaro darbininkai, švėkšnos milicijos viršininkas ir valsčiaus sekretorius.

2. Švėkšnoje Tamtų siųstų dail. Kairiūkščio ir Vaičio grafo Platiario dvere buvo surašyti muziejiniai daiktai. Pagal sąrašą negauta 8 daiktai, būtent, 4 pav. 1. minėta sofa, 1 minėta kedė, 1 statulėlė kolona, 1 pečius (spyzinias, ornamentuotas). Į dvarą buvau nuvykęs du kartus. Pirmą kartą man paaiškinta, kad nėra namie karininko, kurio bute daiktai yra. Kitą kartą atvykus nurodytu laiku — po 10 dienų — daiktai nebuvo išduoti, nenurodant priežasčių.

Be to, būdamas dvare norėjau nufotografuoti parkę esančius meno dalykus, būtent: 1. Dianos statulą (už ragu laiko briedį), atrodo, kad Versalio kopija, marmuras; 2. Skulptūra — avinas ir 3. Saulės laikrodys su mitologinėmis figūromis. Šie visi dalykai yra viešame parke, kuriame dabar yra štabas ir dėl to fotografuoti griežtai buvo neleista.

Girdėjau iš vietos gyventojų, kad šiame dvare buvo likusi grafo Platiario biblioteka ir archyvas. Du kartus prašiau, kad tuos daiktus atiduotų į muziejų, vieną kartą "nežinojo", į kurią palėpę knygos ir archyvas yra išgabenti, o kitą kartą visai nekaltai, (Vėliau buvo girdėti, kad Platiario biblioteką raudonarmiečiai sunkvežimiu išvežė į laukus ir sudegino). Taip pat paliko šoks toks ragu rinkinys.

4. Šateikiuose (Kretingos apskr.) man esant su Dr. Mikulskiu ir Telsių apskr. virš. Sideravičium buvo pareikšta, kad dvaro biblioteka, divizijos štabui pareikalavus, esanti išvežta į Plungę į divizijos štabą. (Ar nebus ta biblioteka sudegusi kartu su Plungės dvaro rūmais? Red.)

4. Rietave atėjęs dalinis, kaip pranešė Oginskio įgaliojimas Rzesauskis, saugliškai išlaužė duris sandėlio, kur buvo sudėtos senoviškos Oginskio dvaro liekanos, paveiksai, baldai ir kt. Iš kambario kareiviai daiktus išmėtė be tvarkos į daržinę. Kai kurie paveiksai mūsų komisijos buvo rasti kieme (Komisijoje dalyvavo Telsių apskr. viršininkas Sideravičius ir Dr. J. Mikulskis), purvyne, lietuje... Kiti daiktai, pasak Rzesauskio, dalinio buvo paimti klubo įrengimui, o gal ir butų apstatymui.

Tiesa, pora komandirų iš sekvestruoto buto muziejinius daiktus maloniai atidavė. Tačiau jaunas komendantas su kai kuriais daiktais pasielgė negerai, pvz., kai kuriuos paveikslius išmėtė lauk, o rėmus panaudojo kitiems paveiksliams, kuriuos "pritaikė" naujiesiems rėmams. XVI a. medžioklės šautuvams dėti tam tikras stalias sunaikintas, apačią gavau į muziejų, o viršus nupiautas ir paimtas šautuvams statyti. Nupiauti teko dėl to, kad šitai neišsėkė...

5. Kretingoje iš grafo Tiškevičiaus liekanų gavau apie 20 portretų. Daugiau nieko. Tačiau atrodo, kad grafas T. turėjo ne tik portretų; jis turėjo ir paveikslių. Lankantis pasienio viršininko štabe, matėme gražių kilimų, stilingų baldų, marmuro statulų ir kt., pvz. porcelano. Į grafo T. rūmus įeiti neleidiama. Teko girdėti, kad ten yra vienas kambarys visokio turto prikrautas ir uždarytas — saugomas.

6. Iš Palangos grafo Tiškevičiaus rūmų taip pat yra viskas išvežta. Sunku tikėti, kad tik paveiksai ten buvo muziejinės vertės... Be to, čia slausė daiktus ir pati įgaliojė. Dalį tų daiktų, darbininkams pranešus, milicija rado daržinėje po šiaudais. Daiktus atgabėję į mokyklos sandėlį ir Kretingos muziejaus vedėjas Lingys yra padaręs jų sąrašą.

Ar į tuos dvarus reikia siųsti žmones su tvirtais įgaliojimais dalykus išsiaiškinti, negalioja pasakyti. Aš asmeniškai tuos visus daiktus jau laikau žuvusiais. Mat, visuose beveik šiuose dvaruose susidūriau su įgulomis, sunku kai kur buvo ką nors iškaulyti, nors kai kur buvo parodytas ir nuosirimas. Tačiau jie daugelyje vietų neskiria muziejinių daiktų nuo tokių daiktų, "kuriuos dar galima vartoti". Jei daiktą kaip nors dar galima vartoti, pasistatyti bute, ant jo atsisėsti ir tt., tai jis nelaikomas muziejiniu daiktu ir vartojamas, nors jis tikrai būtų muziejinis daiktas.

Be to dar du atsitikimai: 1. Iš grafo Šuazel Platieliuose namų vieną naktį (vidurnaktį) yra išvežta pilna lengva mašina daiktų — kilimų, brangūs iš Prancūzijos atgabenti langų užtiesalai — užuolaidos (sako, rankdarbiai, kiekvienas darytas atskirai), senas brangus smukas ir kt. Šie daiktai buvo išvežti dar tebesant dvarą buvusiam įgaliojė, kuris, kaip reikia spėti, ir pats, tur būt, sau šio to nepagailėjęs... Daiktai buvo kur nors išvežti į dalinius į Salantus, Šateikius ar į Kretingą.

Iš Andriejausko dvaro, Telsių vls., Širaičių km., išvežti į Telsius keletas sunkvežimių baldų, kurių tarpe buvo tikrai muziejinės vertės daiktai. Šie daiktai išvežti pagal aktą, kuriame net kainos sužymėtos. Šie daiktai vartojami raštinės ir štabuose.

(Bus daugiau)

MŪSŲ KALBA

Redaguoja
Pranas Skardžius

Ar vartotinas posakis PROTINIAI SILPNAS?

Šios rūšies posakių gyvojoje žmonių kalboje nesutinkame; jų daugiausiai randame tik spaudos ar šiaip rašėjų raštu kalboje. Žmonių kalboje tėra sutinkami tik keli prieveiksmai su -iniai, pvz., *begaliniai*, *paviršutiniai*, *vidutiniai*, bet jie yra visai negajūs: užuot *begaliniai* daugelyje tarnių ir bendrinėje kalboje paprastai tesakoma *begalo* (jis be galo geras žmogus; jie be galo turtingi ir tt.); užuot *paviršutiniai*, ir *vidutiniai* daug kur jau sakoma *paviršutiniškai* ir *vidutiniškai*; jis *paviršutiniškai* galvoja; mokinsy tebuve *vidutiniškai* gabus ir tt.

Tačiau dabartinėje spaudos kalboje gali dažnai sutikti šokių posakių: jie nesugeba *politini* galvoti; moks-liniai jis visai neišlavintas; kraštas *ekonominiai* buvo visai sunaikintas; rašytojas sugeba *psichologi*niai vaizduoti veikėjus; veiklas buvo *meniniai* surežisuotas ir tt.

Nors paskutiniu laiku yra atsiradę šios rūšies darinių gynėjų (pvz., L. Dambriūnas Draugė), bet jie, kad ir savo drąsiais bei smarkiais gynimais, vis dėlto negali paneigti aiškių dalykų: kaitmuo -iniai buvo daugiausia spaudos kalboje pradėtas vartoti tų, kurie kaip reikiant nemokėjo skirti būdvardžių su -inis nuo būdvardžių su -iškas. Visai žmoniškai, remiantis žmonių kalbos pavyzdžiais, galima anksčiau minėtuosius sakinius taip nusakyti: jie nesugeba *politiškai* (t. y. taip, kaip politika reikalauja) galvoti; moksliškai jis visai neišlavintas; kraštas *ekonomiškai* buvo visai sugriautas; rašytojas sugeba gerai *psichologiškai* vaizduoti veikėjus; veiklas buvo *meniškai* (pagal meno reikalavimus) surežisuotas ir tt.

Antraštyje minimas posakis *protiniai silpnas* (pzz.: fondas... rūpinas *protiniai* silpnais vaikais, Draugas Nr. 78), remiantis gyvąja žmonių kalba, gali būti visai aiškiai ir taisyklingai nusakyti *silpno proto, silpnaprois*; fondas... rūpinas *silpno proto, silpnaprois* vaikais: plg. dar: *silpnos valios (silpnavali)* žmonės; *piktos širdies* valdovas, ir kt. Jeigu kas pasakytų: *valiniai silpni* žmonės ar *širdiniai* piktas valdovas, tai manytume, kad tas sakytas visai nemoka lietuviškai. Bet atsiranda gudruolių, kurie ne tik tos rūšies posakius išdrįsta pateisinti, bet jiems paremti net ryžtasi sudaryti savotišką taisyklę ir tuo būdu juos įplietinti bendrinėje kalboje sako, *protiniai silpnas* žmogus iš tikrųjų esąs ne *silpno proto, silpnaprois*, bet *prōto atžvilgiu silpnas*; *politiniai* neištikimas esąs ne *politiniškai*, bet *politiniu atžvilgiu* neištikimas; *ūkiniai* kraštas labai greitai atsigavo reikią ne *ūkiškai* (t. y. kaip pats ūkis to yra reikalauja, kaip normalus ūkis to reikalauja, kaip sveikam ūkiui tai yra būdinga), bet *ūkio atžvilgiu*; jie, *principiniai* pritardami šiam projektui, iš tikrųjų pritarę ne iš principo, bet *principo atžvilgiu* ir tt. Bent kiek daugiau nusimanančiam apie lietuvių kalbą yra visai aišku, kad šitoks galvojimas yra dirbtis sudarytas ir niekuo neparemtas, todėl jo

rimčiau čia netenka nei svarstyti.

Apskritai imant, tenka pasakyti, kad prieveiksmai su -iniai yra visai negajūs mūsų gyvojoje žmonių kalboje; šios rūšies darinių daugiausia pasitaiko prastesnėje spaudos kalboje, kur kaip reikiant neskiriami būdvardžiai su -inis nuo būdvardžių su -iškas; todėl bendrinėje ir visų pirma spaudos kalboje patartina jų visai nevartoti; jų vietoje galima lengvai išsiversti kitomis aiškesnėmis ir taisyklingesnėmis priemonėmis, pvz.: *silpnas proto, silpnaprois* (ne *protiniai silpnas*) vaikas; *ekonomiškai* (ne *ekonominiai*) ūkis greitai atsigavo; jis *politiškai* (ne *politiniai*) visai neištikimas; jie iš *principo* (ne *principiniai*) pritarė šiam projektui; jis tiesiogiai (ne *tiesioginiai*) kreipėsi į viršininką; prelegentas *pagrindiniai* (ne *pagrindiniai*) išnagrino visą temą; iš *isorės* (ne *isoriniai*) šis namas neblogiausiai atrodė (plg. iš *vaizdos*, ne iš *vaizdiniai*, jis gerai atrodė) ir tt. Šitaip kalbėdami ir rašydami, mes žymiai daugiau pagirdome ir kalbos jausmo, ir lietuviško natūralaus stiliaus suvokimo, negu bendrinę kalbą brukdami dirbtinius, visai gremėždiškus spaudos kalbos posakius ir paskui su inirtimu mėginanti juos dar nevykusiai pateisinti.

Kalbinė apžvalga

Nelygus mastas

Prof. Vikt. Biržiška trankiai ir išdidžiai "Naujienose" mėgino kritikuoti "Lietuvių kalbos vadovo" matematinius terminus. Į tą kritiką jis privėlė tiek daug ppublicistinių prašmatnių "perlų", kad toji kritika visai neteko rimto pobūdžio: iš to pasidarė kalbinė matematinė mišrainė arba, jo

NAUJIENA

JUOZAS KRUMINAS NAKTIS VIRŠUM ŠIRDIES

Apsaką, vaizduojanti dviejų žmonių, vyro ir moters, jausmų konfliktų niuansus, dvasinius apsi-sprendimus ir tragišką įvykių pasėkmes. 141 psl., kaina \$1.50. Knygos Bičiulių Klubas nariai, imokėję \$5.00 metinį mokestį, šią knygą gauna už \$1.00, taip pat gauna naujausias Jurgio Savickio, Nėlės Mazalaitės, Jurgio Jankaus, Lūdo Dovydeno ir kitų žymiųjų autorių grožinės literatūros knygas. Rašykitės į Knygos Bičiulių Klubą narius ir metinį \$5.00 mokestį siųskite šiuo adresu:

G A B I J A
340 Union Avenue,
Brooklyn 11, N. Y.

CARPETS CLEANED

We Clean Carpets and Furniture • Demolishing, Sewing,
Wall Washing • Done on Your Home Immediately
27 YEARS EXPERIENCE

FOGARTY CARPET CLEANING CO.

2111 Fairhill Rd.

SW 1-5361

L. KALBOS VADOVO prenumeratoriams

Dalis Lietuvių Kalbos Vadovo gerb. prenumeratorių, pilnai sumokėjusių prenumeratorio mokes-tį, dar negavo knygos. Paskutiniū metu ji nebuvo siuntinė-jama. Šiandien gavau Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Vokietijos Krašto Valdybos š.m. sausio 27 d. raštą tuo reikalu paaiš-kinimą. Būtent: "Tuo tarpu dėl įvykusių susitrukdyimų dėl lei-dybos kaltės negalėjome dides-nio kiekio knygų gauti. Šiomis dienomis tikimės galėsiu pakan-kamai knygų išsiųsti."

Kaip Tamstos žinote, LKV siuntinėja ne per mane, bet be-tarpiai prenumeratoriams. Aš tik priimu užsakymus. Labai prašyčiau, kad truputį kantry-bės, kurios Tamstos ir taip daug parodėte, o knyga visus aplan-ks.

Su pagarba

Juozas Audėnas
General. Įgaliojimas

•PAKELIUI Į MIRTĮ —

B. Gaidžiūno aprašymai
apie pergyvenimus vo-
kiečių kalėjimuose. 231

pusl. Kaina \$1.00

JAUNOJI KARTA

DIRVOS skyrius jaunimui

Lietuviai kiekvieną mėnesio trečią savaitę. Redaguoja ALDONA AUGUSTINAVICIENĖ. 4579 West 157th Street, Cleveland 11, Ohio, Tel.: CL 6831.

MES KRITIKUOJAM...

Galbūt vienas būdingiausių mūsų tautos neigiamųjų bruožų yra perdidelis kritiškumas. Esą, mes, lietuviai, juk dideli individualistai, mūsų individualizmas ir vedas mus į tą perdidelį kritiškumą.

Kritika yra geras ir reikalingas dalykas, jeigu ji yra objektyvi, tiksli, kūrybinė. Kritika tobulina patį žmogų ir stumia visą gyvenimą, visas jo sritis pirmyn, bet tik tada, kai ji turi augščiau minėtas ypatybes ir jeigu ji yra vietoje bei laiku vartojama. Atseit, kritika privalo būti ne tik logiška, tiksli, pagrįsta, bet joje privalo būti labai daug ir psichologinio elemento.

Jei mes, lietuviai, esame tikrai linkę į perdidelį kritiškumą, tai, turbūt, viena iš pačių būdingiausių jaunystės neigiamųjų ypatybių yra labai ryškus polinkis į tokios rūšies perdėtą kritiškumą, kuris ne tik turi turėti gyvenimą stabdyti, bet ir vestų jaunimą prie nihilistinio nusiteikimo.

Iš esmės perdidelis kritiškumas yra labai dažnai tik savo menkystės pajautimo žymė: esą jeigu paneigsi kitą žmogų, neivertinsi jo kūrybos, nepasidžiaugsiu kitų laimėjimais, lyg ir pats dėl to augščiau už kitus pakilsiu: „A, kokia menkystė tai, ką aš skaičiau, mačiau, girdėjau, klausiau, stebėjau“, bet kūrybinė kritika turėtų pasakyti, dėl ko tai buvo menkystė.

Ypatinčiai jaunystėje mes kritikuojame dažnai taip žiauriai, nesusiprasdami dalykų ir nepažindami sričių. Mes kritikuojame nemokėdami, dažnai parodydami tik begalinę žinojimo ir inteligentingumo stoką. Mes kritikuojame, naikindami žmo-

nes be širdies, o jų kūrybą — be žinojimo, įsijautimo bei supratimo.

Perdidelis kritiškumas yra stabdis ir mūsų pačių kūrybiniam nusiteikimui. Jei esame perdaug kritiškai nusiteikę kitų kūrybos atžvilgiu, tai kaipgi galime drįsti bandyti patys ką nors veikti, daryti, kurti. Šitai ir vestų mus prie pavojingo nihilistinio nusiteikimo: geriau nieko nedaryti, jei negalima padaryti tobulai.

Pagaliam, perdaug kritišką nusiteikimą atima mums labai daug paties gražiausio gyvenimo džiaugsmo, sugebėjimo įvertinti kitų kūrybinius laimėjimus.

Tuo mes visai nenorėtume pasakyti, kad jauni žmonės neturėtų teisės būti kritiškai nusiteikę, ne. Jie neturi būti tik perdaug kritiškai nusiteikę. Mes nenorėtume matyti jaunųjų lietuvių be savo individualybės ir be savo nuomonės, mes nenorėtume jų pilkų ir beveidžių. Tačiau jaunystėje, tam didžiajam auklėjimosi laikotarpyje, reikėtų žinoti, kad žmogui augant ir bręstant, intelektualėjant, geriau pažįstant gyvenimą ir įvairias jo sritis, jame privalo augti ir sugebėjimas įvertinti ir patį žmogų bei visa tai, ką žmogus kuria ar sukūrė. Sugebėjimas įvertinti kitus ir džiaugtis jų darbais mūsų žmogiškosios vertės nemažina, bet ją padidina. Šitai tik įrodo, kad mes jau ir patys esame pasiekę augstesnio žinojimo laipsnio ir kad patys esame bandę šį bei tą nuveikti.

Tokios mintys mums kyla dabar ypatingai dėl to, kad jaunoji lietuvių karta išeivijoje turėtų išaugti entuziastingesnė ir optimistiškesnė plačiajai lietuviškai

veiklai išeivijoje. Mes visai ne galvojame gal išeivijoje atkurti pilną lietuvišką gyvenimą, kurio neberekėtų perdaug kritikuoti, bet vistiek dabarties sąlygose bet kokią lietuvišką veikimui mums reikia nepaprastai daug entuziazmo, kūrybinės nuotaikos ir optimizmo, norint iš viso dar ką nors padaryti.

Jeigu jaunoji karta (būsimieji veikėjai) perdaug kritiškai

nusiteiks, jeigu ji galvos, kad verčiau nieko nedaryti, jei neįmanoma tobulai padaryti, tai kur mes tada nueisim?

Daugiau negu kada šandien mums reikia vaizgantiškos nuotaikos. Mums reikia žmonių, kurie visur ir visada atranda vertę ir moka jas įvertinti. Ta prasme turėtų auklėtis ir mūsų jaunieji.

A. Augustinavičienė

IŠSIAIŠKINKIME!

Lietuvių vaikų mokymo klausimas yra nepaprastai svarbus ir susiduria su dideliais sunkumais. To klausimo neišspręsime ir reikalo nesutvarkysime atsitiktiniais padejavimais ar pasiginčijimais laikraščiuose. Visų pirma reikia aiškiai matyti, ką turime, ko trūksta ir ką galime. Tik tada bus galima nuspręsti, kas ir ką turi daryti. Bent iki ateinančio rudens tą dalyką reikėtų tinkamai išsiaiškinti. Bet nėra centro, kuris turėtų visas žinias apie esamą padėtį ir galimybes. Todėl kviečiame į pagalbą visus skaitytojus, prašydami padėti surinkti reikiamas žinias, atsakant į šiuos klausimus:

1. Ar jūsų gyvenamam miestui yra mokyklų prie lietuvių parapijų?
2. Jei yra, tai kiek?
3. Kaip jos vadinasi ir koki jų adresai?
4. Ar jūsų mieste yra neparapių, lietuvių (organizacijų, vienuolynų ar kitų) išlaikomų mokyklų?
5. Jei yra, tai kiek ir kokių (pradinių, aukštesnių, specialių)? Kaip jos vadinasi, koki jų adresai, kas jas laiko?
6. Kuriose iš tų mokyklų yra šių dalykų pamokos:
 - a) tikyba lietuviškai;
 - b) lietuvių kalba;
 - c) Lietuvos istorija;
 - d) lietuvių literatūra arba bendra lietuvių tautos kultūros apžvalga;
 - e) Lietuvos geografiija.
7. Kiek mokinių kurioje mokykloje ir kurias iš tų pamokų? Ar tos pamokos skirtos tik tos pačios mokyklos mokiniams, ar ir kitas mokyklas lankantiems? Ar jos taikomos tik pradinių ar ir aukštesniųjų mokyklų mokiniams?
8. Tose lietuvių laikomose mokyklose, kuriose dabar lietuviškų pamokų nėra, kiek mokinių tas pamokas lankytų, jeigu jos ten būtų įvestos?
9. Kada tokios pamokos įvestos, ten, kur jos jau yra? Kieno rūpesčiu tatau padaryta? Ar buvo tam kliūčių? Jei buvo, tai kokių ir kuriuo būdu jos nugalėtos?
10. Kur dar nėra lietuviškose mokyklose tokių pamokų — dėl kokios priežasties nėra, ar kas per savaitę, ar tik šeštadieniais, ar kitomis savaitės dienomis po

11. Kur tokios pamokos jau yra — ar jos vyksta patenkintai? Jei ne — dėl kokių aplinkybių?
12. Kiek maždaug vaikų iš susipratusių lietuvių šeimų leidžia jūsi mieste ir lietuvių laikomą mokyklą (valdines arba privates)?
13. Ar yra galimybės tose kitose mokyklose turėti lietuvių vaikams reikalingų pamokų? Jei taip, tai kokiomis maždaug sąlygomis?
14. Ar nelietuvių laikomose mokyklose sutinkama kokių pastangų mokinius nutantinti? Ar mokiniai nesusiduria su panieka ar smerkimu iš mokytojų ar mokinių pusės, jei jie pasisako esą lietuviai?
15. Ar būtų prasminga stengtis įsteigti jūsų mieste lietuvių mokyklą, suderintą su visais valdžios reikalavimais mokykloms, bet vėdamą lietuvių dvasioje? Jei taip — kokios būtų galimybės tokiai mokyklai steigti?

IŠUOS KLAUSIMUS ATSAKYTI YRA KVIECIAMI VISI, KURIE BUS JUOS PASKAITĖ

Atmeskite tą mintį, kad "kas nors ir be manęs atsiakys". Ramia sąžine neatsakyti galima tik tada, jei patys savo akimis įsitikinsite, jog iš jūsų miesto jau yra siunčiamas išsamus atsakymas ir tikrai nebeturėtumėt kuo tą atsakymą papildyti. Nesirūpinkite, kad iš to paties miesto gali būti daug atsakymų: kuo daugiau atsakymų, tuo daugiau bus žinių ir bus galima sudaryti pilnesnį vaizdą. Viena atsakyme gali būti ir klaidų, o suliginus daugelį, bus matyti, ką reikia patikrinti, ir tuo būdu klaidos galės būti atitaisytos.

ATSAKYMUS PRASOMA RASYTI TOKIA EILE, KAIP RANDATE ČIA SURASYTUS KLAUSIMUS.

Nėra reikalo atsakymuose pakartoti klausimą: užtenka pažymėti tik klausimo numerį ir tuojau rasyti atsakymą.

ATSAKYKITE TIK TIEK, KIEK ŽINOTE

Jeigu į kurį klausimą negalite pilnai, tiksliai atsakyti, tai atsakyte nors tiek, kiek žinote. Jei į kurį klausimą nieko negalite atsakyti — praleiskite jį visai atsakyme nepamėntą.

ATSAKYMAMS adresas: DIRVA, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio

LAKŠTUTĖ IR ROŽĖ

Oscar Wilde

sofijos paslaptys, bet aš neturiu raudonos rožės ir mano gyvenimas nelaimingas.

— Pagaliau, nors vienas tikrai įsimylėjęs, — tarė lakštute. — Kas naktį aš apie jį dainavau, nors jo nepažinojau; kas naktį pasakojau žvaigždėms apie jį, ir tik dabar jį tepažinau. Bet meliš ilgesys padarė jo veidą panašų į drambliakaulį ir jo skruostai nusidavė liūdesiu.

— Rytoj vakare puota pas prinčą, — šnibždėjo jaunas studentas, — ir mano mylimoji bus tarp pakviestųjų. Jei aš nunešiu jai raudoną rožę, ji šoks su manimi ligi auštant. Jei nunešiu jai raudoną rožę, tai laikysiu ją savo glėbyje, pi priglaus galvą prie mano peties ir jos ranka bus mano rankoje. Bet mano sode nėra raudonos rožės ir aš liksiu vienas, ir ji praeis pro mane. Ji net nepažvelgs ir mano širdis plyš pusiau.

— Iš tiesų, tikrai įsimylėjęs, — tarė lakštute.

— Tai, apie ką aš dainuoju, ji kankina; tai, kas man džiaugsmas, jam liūdesys! Iš tikrųjų, meilė nuostabus dalykas. Ji brangesnė už izarus ir opalus. Žemčiūgais ir granatais jos nenupirksi, prekyvietėje jos nepardavinėja, — jos negausi ir pas pirklius, nė auksu neįkainosi.

— Muzikantai sėdės augščiau, — kalbėjo jaunas studentas, — ir gros stygų instrumentais, o mano mylimoji šoks arfoms ir smuikams grojant. Ji taip lengvai šoks, ka djos kojos žemės nesieks, ir dvarišiai susispiės apie ją. Bet su manim ji nešoks, nes aš neturiu raudonos rožės...

Jis sukniubo ant žolės, užsi dengė veidą rankomis ir apsiurkė.

— Ko jis verkia? — klausė mažas žaliasis driežas, bėgdamas užriesta uodega per žolę.

— Iš tiesų, ko? — klausė plastakė, saulės spindulį gaudydama.

— Iš tikrųjų, ko jis verkia? — maloniui, tyliai balsu šnibždėjo ramunė savo kaimynei.

— Jis verkia dėl raudonos rožės, — tarė lakštute.

— Dėl raudonos rožės? Juokdarysi! — sušuko visi. O mažasis driežas, savotišku cinizmu persisungęs, gardžiai susijuokė.

Bet lakštute suprato studento rūpestio priežastį, tylėdama sėdėjo ant ažuolo ir galvojo apie meilės slėpinį. Staiga ji išskėtė savo pilkus sparnus ir pakilo. Kaip šešėlis skrido ji per mišką ir kaip šešėlis perskrido sodą.

Vidury pievelės augo puikus rožių krūmas. Jį pamačiusi lakštute prilekė ir atsitūpė ant šakos.

— Duok man raudoną rožę, — ji sušuko, o aš pagiedosiu tau pačią gražiausią giesmę.

— Mano rožės baltos, kaip jūrų putos, — jis atsakė. — Jos baltesnės už kalnų sniegus. Pabaigoje prašoma pažymėti ir savo tikslų adresą. Tai yra reikalinga tam, kad būtų galima žinią davėją ko papildomai paklausti, ypač tokiems atvejais, jei paskiruse atsakymuose pasirodytų neviendodumų ar prieštaraimų. Tai padės surinkti teisingesnių ir rūpestingiau patikrintų žinių.

PRIDĖKITE IR SAVO SUMANYMŲ BEI INFORMACIJŲ, JEI TATAI NETELPA ATSAKYMUOSE.

Visi tie atsakymai ir sumanymai bus redakcijos tam pakviestų asmenų peržiūrėti, žinios sutvarkytos ir gautos lietuviškų mokyklų bei mokymo padėties vaizdas bus viešai paskelbtas. Tai, tikimės, sudarys rimtą pagrindą svarstymui ir sprendimui, ką lietuviams Amerikoje šioje srityje reikia daryti. Todėl ir kviečiame visus lietuvius nuosirdžiai ir veikliai dalyvauti šio klausimo svarstymo bei sprendimo parengime. Atsakyti kviečiame kaip galima greičiau. Stenkimės, kad iš visur atsakymai susirinktų iki šių metų gegužės mėnesio pabaigos.

Bet krūmas tik palingavo galvą:

— Mano rožės raudonos, — atsakė jis, — raudonos, kaip karvelio kojos; jos raudonesnės už koralus, besisupančius vandenyno gelmėse. Bet žiema nušaldė mano pumpurus, audra' nulažė mano šakas ir šiais metais aš neturėsiu rožių.

— Tik vieną raudoną rožę, juk tai viskas, ko aš noriu! — sušuko lakštute. — Tik tai vieną raudoną rožę!.. Argi negalima jos gauti?..

— Galima, atsakė krūmas, bet tai toks baisus būdas, kad aš nedrįstu tau sakyti.

— Pasakyk man, aš nebijau! — atsakė lakštute.

— Jei tu nori raudonos rožės, — tarė krūmas, — sutverk ją iš giesmės mėnuliui šviečiant ir nudažyk ją savo širdies krauju. Visą naktį turi man dainuoti, prisiglaudus krūtinei, spygliui perdurs tavo širdį, tavo gyvas kraujas įsilis į mano gyslas ir taps mano krauju.

— Mirtis — tai labai didelė kaina už raudoną rožę, — sušuko lakštute, — o gyvybė visiems svarbi.

Gera tupėti miške ir žiūrėti saulėn su jos aukso vežimu, ir matyti mėnulį su jo žemčiūgų ratais. Kas gali būti gražiau, kaip pražyduos pieva! Bet meilė... ji gi puikėsnė už gyvybę. O ar galima paukščio širdį palyginti su žmogaus širdimi?

Ir lakštute ištiesė pilkus savo sparnus ir pakilo. Kaip šešėlis ji skrido per girią ir perskrido sodą. Jaunas studentas vis dar tebegulėjo žolėje ir toje pat vietoje, o ašaros dar nebuvo nudžiūvę nuo jo puikių akių.

— Būk laimingas! — sušuko lakštute; tu gausi raudoną rožę. Aš sukursiu ją iš giesmės mėnuliui šviečiant ir nudažysiu savo širdies krauju. Bet tu turėsi būti ištikimas meilei, nes meilė išmintingesnė už išmintingiausią filosofiją ir galingesnė už galingiausią valdžią. Jos sparnai ugnim nudažyti. Jos lūpos saldžios, kaip medus ir jos panašios į myrą.

Studentas pasikėlė ir klausė lakštutės žodžių, kurių jis negalėjo suprasti, nes jis žinojo tik tai, kas knygoje parašyta.

Užtat senis ažuolas viską suprato ir nuliūdo, jis labai mylėjo mažąją lakštutę, susisukusią lizdą jo šakose.

— Pagiedok man paskutinį kartą, — prašė jis. — Aš liksiu toks vienas, kai tavęs nebebus...

Ir lakštute giedojo ažuolui, jos balsas buvo panašus į vandens srovenimą, tekančią iš didabrinės urnos...

Kuomet lakštute nutilo, studentas atsikėlė, išsiėmė iš kišenės pieštuką ir tarė:

— Lakštingala gražiai gieda, — tarė jis eidamas per mišką, — tai tikra teisybė, bet ar ji jaučia? Tikriausiai ne. Ji, kaip ir visi menininkai — vien meniai tarnauja. Ji nepaaukoto savęs kitiems. Ji tik apie muziką tegalvoja. o kas nežino, kad menas egoistiškas.

O vistiek pripažinti reikia, kad jos balse yra puikių gaidų. Kaip gaila, kad jos neatneša jokios praktiškos naudos.

Jis įėjo savo kambarin, atsigulė neturtingon lovon, pradėjo galvoti apie savo meilę ir užmigo. O kuomet dauso sužibo mėnulis, lakštute nulėkė prie rožių krūmo ir prisiglaudė prie jo dyglių. Per kiauřą naktį ji giedojo, o šaltas kristalinis mėnulis pasilenkė ir tyliai klausė.

Per kiauřą naktį ji giedojo, o rožės dygliai giliai ir giliau smigo jos širdin ir jėgos ėjo mažyn.

Iš pradžių ji giedojo apie jaunųjų meilę. Ir vis naują lakštingalos giesmę skambėjo vie-

(Perkelta į 8-tą puslapį)

SUTAUPOTE LAIKĄ

šaukdami

PAGAL NUMERĮ

Sutaupysite daug dabar taip brangaus laiko, turėdami dažniausiai jums reikalingų užmiesčio telefono numerių sąrašą. Šaukiant pagal numerį, užmiesčio telefonininkei nereikia teirautis informacijos skyrių ir ji jus sujungia daug greičiau. O tai yra geresnis patarnavimas jums — ir geresnis patarnavimas visai Amerikai, kaip tik dabar, kada telefonų linijos reikalingos skubiems pramoniniams ir kariniams pasikalbėjimams.

P.S. Patogi knygelė užsirašyti užmiesčio numeriams laukia jūsų pas mus... Užeikit pasiimti. Tada užsirašykite juos, kad nepamirštumėt!

**THE OHIO BELL
TELEPHONE COMPANY**

Koncertas, kuris visus patenkins

JULIUS KAZĖNAS

ir jo vedamas vyrų oktetas dainuos Clevelando lietuvių salė, balandžio 22 dieną, 6:00 val. vak.

Dalyvauja Clevelando lietuvių radijo valandos pranešėjas rašytojas Balys AUGINAS ir Chicago Margučio radijo pranešėjas VI. VIJEIKIS

Solistui ir oktetui akompanuoja pianistė Regina BRAZAITIENĖ

Tai bus pirmas solisto Juliaus Kazėno ir jo vedamo oktetu koncertas Clevelande. Koncerto programa jau savime bus įvairi, o be to ji bus pavairinta ir nedainuojamais dalykais. Visų pirma reikia pažymėti, kad pramoje dalyvaus — — — — — clevelandiečiams žinomas, kaip lietuviškosios radijo programos pranešėjas, bet dar nevisiems pažįstamas, kaip rašytojas — poetas. Jis padėklamuos keletą savo eilėraščių. Tuo tarpu dar nežinome, ar tai bus tik lyrika, ar bus ir satyros, — ši mūza B. Auginui irgi nesvetima...

Solo ir oktetu dainoms pianu pritaras clevelande jau labai gerai pažįstama, nes jau per daugelį metų sėkmingai Clevelando lietuvių rengiamuose koncertuose dalyvavusi pianistė — — —

Balys Auginas

lyvaus ir iš CHICAGOS pakviestas, trumpu "O. K." programoj dalyvauti sutikęs, ne tik pats atvykti, bet ir būrį svečių su savim atsitempti pažadėjęs... dailininkas (tik ne dainininkas!), dekoratorius, iliustratorius, karikatūristas, humoristas, žurnalistas ir tt., ir tt. ir Chicago MARGUCHIO radijo pranešėjas, Chicago lietuvių kasvakarinis linksmitojas ir graudentojas — — — — —

Vladas Vijeikis

Ne veltui čia yra sakoma, kad tai bus koncertas, kuris visus patenkins, nes jame yra žadama daug įvairumo — arijų, lyrikos, lengvesnių dainų ir šviežio humoro.

Šis koncertas bus įdomus "ir senimui ir jaunimui", todėl vyresniesiems labai patariame paraginti apsilankyti į šį koncertą ir jaunuosius — tegu pabando, įsitikins, kad nebus nuobodu!

Kaip paprastai, po koncerto bus šokiai — prie mėgiamausio SONNY MICHAEL'S orkestro muzikos — su įvairiomis pramogomis, kuriomis jau iš anksto rūpinasi tam paskirta komisija. Žemutinėse salės patalpose bus proga susieiti, pasivaikinti — kad būtų kuo, tuo rūpinasi kita kompetentinga komisija.

Šį vakarą rengia Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos Clevelando skyrius, siekdamas ne tik suteikti Clevelando lietuvių visuomenei malonumo bei gražios progos pasižmonėti, bet ir supažindinti ją su mūsų turimomis meno pajėgomis, kurių dar neturėjome progos ligi šiol pažinti, nors ir turime jas savo tarpe.

O dabar — štai tie, kurie koncerte turės, be abejo "paskutinį žodį". Tai yra — — — — —

Regina Brazaitienė

tikra pavyzdinga čia gimusios lietuvių amerikiečių kartos atstovė.

Kaip matome, visi ligi šiol paminti šio koncerto programos dalyviai yra nuolatiniai Clevelando gyventojai. Bet tiems, kurie laikosi nusistatymo, kad "savo krašto pranašas — ne pranašas", irgi yra ko šiuo koncertu susidomėti, nes jame da-

OKTETAS: pirmoj eilėj — V. Raulinaitis, A. Kavaliūnas, P. Stempužis, L. Sagys; antroj eilėj — L. Kazėnas, K. Marcinkevičius, A. Kazakevičius ir A. Liutkus.

GREETINGS and BEST WISHES
To Our Maury Friends

B. of L. E. AUDITORIUM

Corner of St. Clair & Ontario St.
Suitable for Lectures, Plays, Moving Pictures with Sound Effect. — Seating capacity 1,200—800 on first floor and 400 in the balcony. Convenient transportation facilities.
Frank W. Chopp, Mgr. CH 1-0736

Best Wishes to Our Friends and Patrons

ELABORATED ROOFING CO.

6115 Lorain Ave.

ME 1-0033

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

**THE
MAY CO'S
BASEMENT**

Birthday Sale!

Tai yra tokia pavasarinė proga, kurios neprivalote praleisti!

Dabar — vasarinės skribėlaitės

Tikros vertės nuo 3.95 iki 7.95

- Milaniškas šiaudas
- Zenith šiaudas
- Sisal šiaudas
- Saldainiškas šiaudas
- Dirbtinis šiaudas
- Siūtinis šiaudas

2.88

- Kepnraitės
- Jūreivinės
- Profilinės
- Ritininės
- Beretės

Ar galit įsivaizduoti, kad tokios puikios vasarinės skribėlaitės perkamos TAIP ANKSTI, sezono pradžioj! Čia nupiešti tik trys pavyzdžiai iš didžiulio rinkinio. Pirkit greit, bus geresnis pasirinkimas!

Basement Millinery Department

Clevelande IR APYLINKĖSE

BILIETAI Į KONCERTĄ

kuris bus jau šį sekmadienį, balandžio 22 d., 6:00 val. lietuvių salėje, ir apie kurį plačiau parašyta gretimame puslapyje, paveiksluotame pranešime, parduodami Dirvoje. Jei liks, bus galima gauti prieš koncerto pradžią ir lietuvių salės kasoje. Jų kainos yra po \$1.50 ir po \$1.00. Pirmieji yra numeruoti, jų vietos yra pirmose šešiose eilėse, o kiti, kurie po \$1.00, tinka į visas kitas vietas, nenumeruoti.

GEGUŽINIŲ RENGĖJAMS

numatantiems rengti Clevelande šią vasarą gegužines ar kitokius žymesnius rengimus, pranešama, kad liepos 8 didelę gegužinę rengia Amerikos Lietuvių Tarybos skyrius, todėl visi kiti prašomi pasirinkti kitas dienas. Ši gegužinė bus 2295 Green Rd., apie 1 mylia nuo Euclid Ave.

VILNIEČIŲ PASITARIMAS

Balandžio 16 d. buvo susirinkę Clevelande gyvenantieji vilniečiai pasitarti aktualiais reikalais. Išrinktas laikinis organizacinis komitetas ir nutarta artimiausiu laiku sušaukti susirinkimą visų Clevelande gyvenančių vilniečių, kurių čia esama daugiau kaip 40.

SLA VAKARAS

kurį pereiną sekmadienį lietuvių salėje surengė SLA 136 kuopa, labai gerai pasisekė. Buvo daug svečių, seniausio ir jauniausio nario gavo dovanų, o žadėtąjį vyrišką kostiumą laimėjo Kęstutis Šukys.

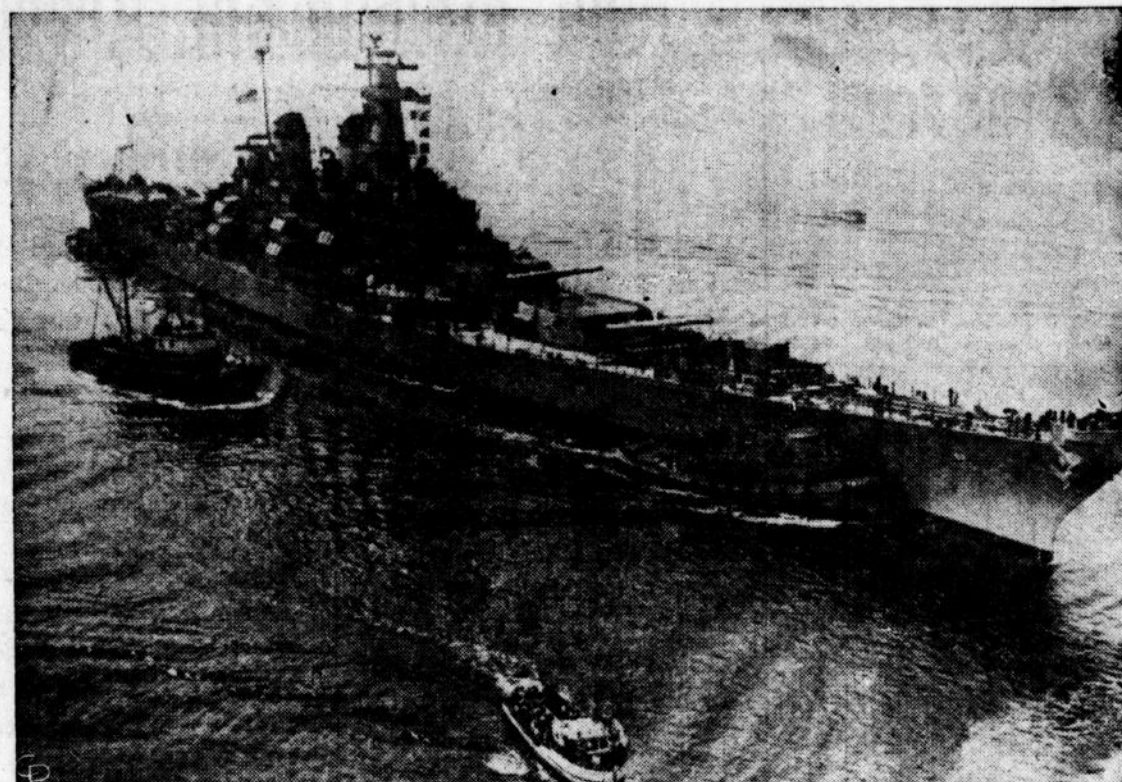
Rengėjai patenkinti gera vakaro nuotaika ir likusiu pelnu, kurį jie numato paskirti kilniems visuomeniniams reikalingams. Vakaro organizavimui vadovavo 136 kuopos pirmininkas J. Alekna.

KAZYS KAROSAS

paukukojo Tautos Fondui iš SLA jam už atliktą darbą priklausantį 5 dolerius.

LANKYKITE SAVO KLUBE!

Lietuvių Klube, 6835 Superior Ave., klubo nariams ir svečiams penktadienį vakarais esti bulvinių blynų ir žuvies vakarienė ir šokiai su gera muzika žemutinėje Lietuvių Salės patalpoje.

Didysis Amerikos kovos laivas MISSOURI Korėjos kare suvažino labai didelį vaidmenį ir yra tikra priešų pabaisa. Dabar šis laivas kuriam laikui yra atplaukęs į Ameriką.

2 ŠEIMŲ NAMAS

butai po 6 kambarius, 2 garažai, atskiri angliniai pečiai, parduoda savininkas. Tel.: PO 1-3629

VIENAM ASMENIUI

reikia 2 — 3 kambarių buto
Prašo pranešti tel. SW 1-8566
nuo 6:00 val. vak.

1941 m. BUICKAS

Super, 4 durų, pilnai įrengtas.
1-A stovyje, mažai važiuotas
pigiai parduodamas. Kreiptis į
SUKIŲ SPAUSTUVĘ.
Tel.: EN 1-4439

REIKALINGA VIDUT. AMŽIAUS MOTERIS

namų darbams ūkyje. Rašykite:
M. Custer, Rd 1, Girdle Road
West Farmington, Ohio

ISNUOMOJAMI

2 kambariai su baldais vienas
ar dviems. Galima naudotis ir
virtuve drauge su kitais. Vienas
\$5.00 už savaitę, dviems
\$7.00 už savaitę.
1375 East 82 St.

GREITAI PAGALBA NUO HEMOROJAUS

Dabar pirmą kartą išbandykite naują lietuvių chemiką išbandyto vaisto nuo skausmingo hemorojaus.
PILE-EEZ tepalas nuramina uždegimo apimtus audinius, pariebina sausą odą, apsaugo nuo sutrūkimo, opumo ir tinimo. Jis paprastai vartoti ir GARANTUOTAI jums greit pagelbės, arba jūsų pinigai bus atmokėti, grąžinus tutele. Nemalonumai dėl hemorojaus išnyksta ir vėl pasirodo. Todėl PILE-EEZ yra "BŪTINA" visą laiką turėti jūsų naminėje vaistinėje.
Jums nereikia daryti nieko kita, kaip tik užpildyti žemiau spausdinamą kuponą, pridėti vieną dolerį ir išsiųsti mums

SIŪSKITE KUPONĄ JAU ŠIANDIEN!

ELPOL'S PILE-EEZ (1)
13706 Benwood Ave., Cleveland 5, Ohio
Pridedu \$1.00, už kurį prašau man ATSIŪSTI vieną PILE-EEZ tutele, garantuotą, kad man greit pagelbės, arba bus atmokėta pirkimo kaina už grąžintą nesuvaratą tepalą.
Pavardė: PRASOM RASYTI SPAUDOS RAIDĖMS
Adresas:
Miestas Zona Valst.

RAUDONOJI ŽVAIGŽDĖ

52 autentiškos fotografijos — bolševikų darbų Lietuvoje 1941 birželio mėnesį liudininkės. Trumpi ir tikslūs paaiškinimai lietuvių ir anglų kalbomis.
Gaunama DIRVOJE. Kaina 75 c.

ANGLŲ KALBOS

neįmanoma išmokyti be vadovėlių ir žodynų.

Didžiausias šios rūšies literatūros pasirinkimas yra Lietuvių Spaudos Centre "Gabijs"

V. PETERAITIS, Mažasis lietuviškai anglų kalbos žodynas, su tarimu, 418 psl., daugiau kaip 12,000 žodžių. Kaina \$2.00
V. PETERAITIS, Didysis lietuviškai anglų kalbos žodynas, daugiau kaip 30,000 žodžių, 580 psl., didelio formato. Kaina \$5.00
A. HERLITAS, Angliškai lietuviškas žodynas, 400 ps. Kaina \$3.00
A. LALIS, Lietuviškai anglų kalbos ir anglų lietuviškas žodynas, 2 tomai kartu Kaina \$14.00
J. KUKANAUZA, Anglų kalbos gramatika lietuviams, 192 psl. Kaina \$2.00
V. MINKUNAS, Anglų kalbos skaitymai, 184 psl. Kaina \$1.20
Anglų kalbos mokytojas, 174 psl. Kaina \$2.00

Su užsakymu, pridedant po 15 centų smulkiais pašto ženklais persiuntimui, siųsti kartu ir pinigus, čekius ar Money Order, adresuotus:

GABIJA

340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park EX 1-0911
Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui
ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS
Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

RKO Keith's 105th

Bal. 18 — 21 "Mad Loves of Dr. Goebbels" ir "Girls from Hell".

Bal. 22 — 24 "Confessions of a Model" ir "Secret of a Sinner"

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba rakandai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, negu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAin 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

BEFORE
YOU BORROW
TO BUY A HOME
GET OUR
LOW RATES AND
HELPFUL TERMS

Jūsų pinigines draugas
yra **MONCRIEF**
SILDYMO IR ORO VĖSINIMO SISTEMA

GASAS
ALIEJUS
ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

PAVASARIS

Tai yra malonus ir linksmas laikas tiems, kurie yra laisvi nuo kasdieninių rūpesčių.

O kad pasiluosotumėt nuo jų, stenkitės turėti santaupų Lietuvių Banke, tada jausitės, kad reikalui išitikus neteks rūpintis, ir juasitės laisvi ir laimingi, — pavasario laikas bus linksmesnis ir malonesnis.

Čia santaupos (depozitai) yra apsaugotos JAV valdžios per Federal Insurance Corporation, kiekvieną atskira taupymo sąskaita iki

\$ 10.000

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave. HE 1-2498
Cleveland, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAin 1-1773. REZIDENCJA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairiose apdraudose-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko
7526 Star Avenue Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Žiedų, Laikrodėlių ir visokių graždaikčių, už nupigintą kainą.

Wikelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė
Aldona Wikelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENTIS—

6202 SUPERIOR AVE. HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue ENdicott 1-1763

AR JUS JAU MATĖTE

1951 NASH

Amerikos taupiausių didelį automobilį?

NASH RUMBLER 1951 metų degalo taupumo varžybose pasiekė dar neregėtą rekordą:

31.05 mylių su
galionu

Kiekviena Nash Airflyte rūšis — Statesman, Ambassador, ir Rambler — buvo trofėjų laimėtojas savo klasėje... tai yra neatremiamas įrodymas, kad NASH yra jūsų geriausias laimikos daugeliui ateinančių metų!

NASH automobilių kainos yra nuo \$1,759.50

FORD & PAE NASH, Inc.

"THE HOUSE THAT SERVICE BUILT"

6818 Superior Ave.

EN 1-4505

